

Lausunto 22.3.2012

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry.
 Suomen leirikouluyhdistys ry
 Lausunnon valmistelija:
 Toiminnanjohtaja Niina Mykrä
 niina.mykra@luontokoulut.fi
 puh. 044-700 2505

Opetus- ja kulttuuriministeriö
perusopetus@minedu.fi

Lausunto koskien esitystä perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja perusopetuksen tuntijaoksi

Olemme tarkastelleet perusopetuksen tuntijakoa käsitelleen työryhmän 24.2. 2012 lausunnon jättämää ehdotusta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja perusopetuksen tuntijaoksi. Hallituksen tavoitteena on kehittää Suomesta maailman ympäristötietoisin kansakunta. Keinoina hallitusohjelma esittää ympäristökasvatuksen aseman vahvistamista ja konkreettisena toimena luonto- ja ympäristökoulujen kehittämistä. Esitykseen onkin tuotu asiaan liittyen hyviä alkuja. Seuraavia asioita haluaisimme kuitenkin täsmentää – onhan tuntijakoesitys opetussuunnitteluprosessin peruskivi.

Luonnontieteellisten aineiden kokonaisuus ja aihekokonaisuuksien tuntiresurssi

On hienoa, että ympäristöoppia on ehdotettu opetettavaksi yhtenä kokonaisuutena. Tämä auttaa kokonaisuuksien ymmärtämisessä, kuten esityksessä on todettu. On tärkeää lähteä myös ulos koulusta, sillä aidoissa teeman mukaisissa oppimisympäristöissä (kuten luonnonympäristöissä) eri luonnontieteellisten oppiaineiden sisällöt yhdistyvät luontaisesti. Toivoisimme tämän puolen esiin tuomista (s. 29):

Esitys lisäisi oppiainerajat ylittävää yhteistyötä sekä mahdollistaisi edelleenkin luonnonopetuksena ja aineenopetuksena annettavan opetuksen yhteistyön, ja mahdollistaisi koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen aikaisempaa joustavamman käytön.

On hyvä, että aihekokonaisuuksille esitetään varattavaksi ensimmäistä kertaa oma tuntiresurssi yläkouluun. Haluaisimme tuoda tekstiin koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen ja ympäristökasvatuksen asiantuntijoiden näkökulman. Yhteistyö näiden toimijoiden, kuten luonto- ja ympäristökoulujen tai leirikoulujen, kanssa ei ole projektiluonteista, vaan säännöllistä, ja yhteistyötä kehitetään jatkuvasti sen jatkuessa vuodesta toiseen. Toiminta on kuitenkin useimmiten oppiainerajat ylittävää, joten aihekokonaisuuksien tuntiresurssi helpottaa tätä toimintaa. Ilmaisimme tämän seuraavasti (s. 29):

Aihekokonaisuuksien opettamiseen varattua aikaa voidaan käyttää mm. oppiainerajat ylittäviin kansallisiin tai kansainvälisiin koulun yhteisiin tai yhteiskunnan toimijoiden kanssa yhteistyössä toteutettaviin projekteihin, ja koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen, kuten luonto- ja ympäristökoulujen, monipuoliseen hyödyntämiseen yhteistyössä niissä toimivien kasvatuksen asiantuntijoiden kanssa

Kestävä elämäntapa ja ekologinen riippuvuus

Kestävän elämäntavan kasvatuksen tulee sisältyä kaikkien oppiaineiden opetukseen, mikä ei käy kyllin hyvin ilmi esityksessä. Hallitusohjelman hengessä olisi hyvä tuoda

esille tämä myös asiakirjassa, jonka pohjalta opetussuunnitelmaa ryhdytään valmistelemaan:

Kestävän elämäntavan kasvatuksen tulee sisältyä kaikkien oppiaineiden opetukseen. Ymmärrys siitä, että ihminen on osa luontoa ja riippuvainen maapallon ekologisista prosesseista, on perusopetuksen keskeinen tavoite.

Asetuksessa 2§ (s.53) olisi myös hyvä mainita elämän ekologinen ulottuvuus. Sen voisi tehdä seuraavalla lisäyksellä:

2 §

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

*Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuunkykyiseksi **yhteiskunnan jäseneksi, joka ymmärtää riippuvuutensa maapallon ekologisista prosesseista.** Opetuksella ja kasvatuksella edistetään elämän, ihmisoikeuksien ja luonnon kunnioittamista sekä tuetaan oppilaiden kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Tavoitteena on oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä kasvu hyviin tapoihin.*

Oppimisympäristöt

On hyvä, että koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt on tuotu esityksessä aiempaa paremmin esille, esim. sivulla 33 on hyvin todettu:

Luovuuden, ongelmaratkaisutaitojen ja yrittäjyyden tukeminen oppimisessa mahdollistuu monipuolisten oppimisympäristöjen kehittämisen avulla.

Olemme tästä samaa mieltä. Oppimisympäristön käsitteessä kuitenkin korostuu esityksen tekstissä tieto- ja viestintäteknologiset ja digitaaliset sovellukset. Olisi hyvä, jos myös koulun ulkopuolisia teeman mukaisia oppimisympäristöjä tuotaisiin enemmän esille. Sivun 33 - 34 tekstiä täsmäntäisimme seuraavalla lailla:

*Lisäksi pykälässä korostettaisiin, että opetuksessa on aikaisempaa enemmän tarpeen pohtia myös erilaisten **oppimisympäristöjen hyödyntämistä oppimisen edistäjänä ja opetuksen pedagogisena ratkaisuna.** **Oppimisympäristöillä tarkoitetaan sekä koulun ulkopuolisia teeman mukaisia fyysisiä ja sosiaalisia ympäristöjä (esim. luonnonympäristöt) että vuorovaikutteisia, tieto- ja viestintäteknologisia ja digitaalisia oppimisympäristöjä.** Tämä mahdollistaisi nykyistä paremmin myös koulun ulkopuolella tapahtuvan oppimisen ottamisen mukaan koulun opetuksen resurssiksi.*

Sivulla 34 pykälän 4 perusteluissa puhutaan myös oppimisympäristöstä, mikä on hyvä. Sanan *oppimisympäristö* pitäisi kuitenkin olla monikossa, mikä korostaisi oppimisympäristöjen monipuolisuutta luokkahuoneen sijaan:

*Pykälän 2 momentissa painotettaisiin koulun toimintakulttuurin, työrauhan ja **monipuolisten oppimisympäristöjen** merkitystä vuorovaikutuksen, kasvun ja oppimisen edistämisessä.*

Sivulla 54 lakitekstissä voisi myös korostaa oppimisympäristöjen monipuolisuutta lisäämällä sanan *monipuolisten*, joka on myös momentin perustelussa:

*Koulun toimintakulttuurin ja **monipuolisten oppimisympäristöjen** tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Toiminnassa edistetään hyvää työrauhaa ja oppimisympäristön turvallisuutta.*

Vaikuttaminen

On hyvä, että asetustekstissä tuodaan esille aktiivinen kansalaisvaikuttaminen ja yhteiskunnallinen toiminta. Hallitusohjelmassa mainitaan, että järjestöjen pääsyä kouluihin parannetaan. Sivun 32 tekstiä voisikin täydentää:

*Pykälässä painotettaisiin aiempaa selkeämmin, että opetuksessa tulee antaa tarpeellinen tietopohja mutta myös lisätä motivaatiota yhteiskunnallisen tiedon käyttöön ja vaikuttamiseen niin arkielämässä kuin osallisuuden lisäämisessä. **Yhteiskunnan erilaiset toimijat, kuten järjestöt, otetaan mukaan koulujen arkityöhön.** Lisäksi painotettaisiin kestävä kehityksen edistämiseen liittyvien tietojen ja taitojen opetuksellisia tavoitteita.*

Itse 3§ asetustekstiin voisi lisätä sekä järjestöt että oppimisympäristöt:

*Lisäksi opetuksen tavoitteena on kehittää aktiiviseen kansalaisvaikuttamiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, eettiseen ajattelu- ja toimintakykyyn sekä kestävä kehityksen edistämiseen liittyviä tietoja ja taitoja. **Opetusta järjestetään monipuolisissa fyysisissä ja virtuaalisissa oppimisympäristöissä, ja yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden, esimerkiksi järjestöjen, kanssa.***

Opetushenkilöstön koulutus

Valtakunnallisten tavoitteiden uudistaminen aiheuttaa koulutustarpeita, kuten sivulla 47 todetaan. Tarpeet koulutukseen myös ympäristökasvatukseen ja kestävä elämäntavan kasvatukseen osalta ovat suuria. Muutoksia tarvitaan myös opettajainkoulutuslaitosten opetusohjelmiin.

*Perusopetuksen tuntijaon, opetussuunnitelman perusteiden sekä näihin perustuvien opetuksen järjestäjän laatimien paikallisten opetussuunnitelmien uudistaminen aiheuttaa tarvetta **opettajainkoulutukselle ja opetushenkilöstön jatko- täydennyskoulutukselle.** Opetushenkilöstön henkilöstökoulutuksella tuetaan opettajien opetussuunnitelma-ajattelun ja didaktisen ajattelun uudistumista sekä vahvistetaan opetushenkilöstön pedagogisia taitoja ja aineenhallintaa ottaen huomioon myös taide- ja taitoaineisiin, äidinkielen ja kirjallisuuteen, yhteiskuntaoppiin, **kestävän elämäntavan kasvatukseen ja oppiainerajat ylittävään opetukseen esitetyt muutokset.***

Toivomme, että ottaisitte edellä mainitut tärkeät ympäristökasvatukseen liittyvät seikat huomioon perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja perusopetuksen opetussuunnitelmaprosessin ohjeistusta viimeistellesänne.

Niina Mykrä
Toiminnanjohtaja
Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry
ja Suomen leirikoulu yhdistys ry

Tiina Lecklin
Puheenjohtaja
Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry

Benita Björkell
Puheenjohtaja
Suomen leirikoulu yhdistys ry